

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ "ΣΥΖΗΤΗΣΙΝ.,

ΕΠΙ ΜΙΑΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΣ

του Συλλόγου Μεσαιων. Γραμμάτων

[Παρά του Σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἐλευθερουπόλεως κ. Σωφρονίου ἀνεκοινώθη εἰς τὴν «Συζήτησιν» ἡ ἀκόλουθος ἐπιστολή, τὴν ὁποίαν εὐχαρίστως δημοσιεύομεν.]

Σουφλίον 1 Νοεμβρίου 1939

Ἀγαπημένε μου Δεσπότη,

Ἐλαβον τὴν ἐπιστολήν σας καὶ εὐχαρίστως σπεύδω νὰ ἀπαντήσω τὰ ἐξῆς:

Πρὸς νότον τῆς Ἀδριανουπόλεως πέραν τοῦ Ἄρδα ποταμοῦ ὑπῆρχον μέχρι τῆς χθές, πέντε ἑλληνικώτατα χωρία, τὸ Βοσνοχώριον, Καραγάτσιον, Ντεμιρδέσιον (Ντεμίρ-Τάς), Τσιορέκ-κιοϊ καὶ Ρύζια. Ὅλα μὲ τὰ ἴδια ἦθη καὶ ἔθιμα, κοινὴν ἐνδυμασίαν, τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα, τὴν εὐφυΐαν, τὴν ἐργατικότητα καὶ τὴν κρασοκατάνυξιν. Ἐξ αὐτῶν τὸ μεγαλειότερον καὶ ἀκμαιότερον ἦτο τὸ Βοσνοχώριον, ἀριθμοῦν εἰς τὰς τελευταίας του ἡμέρας περὶ τὰς ὀκτακοσίας οἰκογενείας. Οὐδὲν τῶν χωρίων τούτων, ἐξ ὧν ἐγὼ γνωρίζω, ἀναφέρεται πού, ἐκτὸς τοῦ Ντεμιρδεσίου, ὅπου, καθὰ ἱστορικῶς εἶνε γνωστόν, ἐφυλακίσθη ὁ αἰχμαλωτισθεὶς βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Γουσταῦος ὁ ΙΒ'. Ἐπίσης μνημονεύεται τὸ μίαν ὥραν ἀνατολικῶς τῆς Ἀδριανουπόλεως χωρίον Ἀρναούτ-κιοϊ εἰς τὴν Γεωγραφίαν τοῦ Μελετίου Ἀθηνῶν ὡς Ἀρβανιτοχώριον. Τοῦτο θὰ ἦτο μεγάλο, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, πολὺ μεγάλην καὶ ὠ-

ρχίαν. Ὅταν ἐπεσκέφθην τὸ χωρίον τοῦτο κατὰ τὸ 1880 εἶχε μόλις 18—20 οἰκίας. Ἄν καὶ Ἀρβανιτοχώριον, οἱ κάτοικοί του κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπισκέψεώς μου ὠμίλουν μόνον ἑλληνικά, ἐνῶ ὅλα τὰ ἄλλα ἄλβανικὰ χωρία τῆς Θράκης (ἐννέα) ὁμιλοῦν, μέχρι τῆς σήμερον ἀκόμη, καὶ ἔχουν μητρικὴν γλῶσσαν τὴν ἄλβανικὴν.

Ἐξ ὧν ἐγὼ γνωρίζω, δὲν ὑπάρχει ἱστορικὸν τεκμήριον, ὅτι τὸ Βοσνοχώριον (Μπρονάκ-κιοϊ) ἀποκίσθη ἀπὸ βοσνίους, ἐξελληνισθέντας ἀργότερον μὲ τὴν ἐπιρροὴν τῆς Μητροπόλεως καὶ τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει πυκνοῦ ἑλληνισμοῦ. Πού τὸ βρῖσκει ὁ κ. Γεδεών, ὀφείλει νὰ τὸ εἴπῃ.

Τὸ δεύτερον ζήτημα, δηλαδὴ ἡ καταγωγὴ τοῦ ἱατροφιλοσόφου Στεφάνου Καραθεοδωρῆ, εἶνε, κατὰ τὴν γνώμην μου, λευμένον. Εἰς τὸν στενωτάτον — δυστυχῶς — κύκλον ἡμῶν τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Θράκης Ἀδριανουπολιτῶν ἦτο γνωστόν, ὅτι ὁ πατὴρ μὲν τοῦ Στεφάνου Καραθεοδωρῆ ἦτο Βοσνοχωρίτης ἡ δὲ μήτηρ του ἀπὸ τὸ προάστειον Κιρισχανέ, κείμενον ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ Βοσνοχωρίου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τὸ χωρίζει ἡ ὀρμητικὴ Ἄρδα. Τὸ Κιρισχανέ εἶχε καὶ ἀρχοντικὰς καὶ πλουσίας οἰκογενείας, ἐκεῖθεν δὲ κατήγοντο οἱ ἀείμνηστοι μητροπολίται Νικομηδείας Ἀλέξανδρος καὶ Λιτίτσης Νικόδημος, ἀμφότεροι τέκνα ἱερέων εὐλαβῶν καὶ φιλομούσων. Ὁ Καραθεοδωρῆς δὲν ἐζητεν εἰς πολὺ ἀφεστῶσαν ἐποχὴν, εἶνε δὲ γνωστόν ὅτι ἦτο διευθυντὴς τοῦ ἡμιγυμνασίου Ἀδριανουπόλεως ἀπὸ τοῦ 1818—1824. Ἀλλὰ ὀλίγα ἀκριβῶς ἐτη ἀργότερον ἐμαθῆτευσαν εἰς τὸ φημισμένον ἐκεῖνο σχολεῖον οἱ κατόπιν λόγιοι καὶ διδάσκαλοι καὶ ἔμποροι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ μακαρίτης πατὴρ μου, ὅστις ὅταν μὲ τὸν ἀδελφόν μου Περικλῆν εἰμεθα μαθηταὶ εἰς τὸ Γυμνάσιον, διὰ νὰ κινήσῃ τὸν ζῆλον μας εἰς τὰ γράμματα μας ἔφερε πάντοτε ὡς ὑπόδειγμα τὸν Στέφανον Καραθεοδωρῆ, ὁ ὁποῖος «διὰ τῆς ἐπιμελείας του, ἂν καὶ Βοσνοχωρίτης ἐγενε διάσημος ἱατρός, φιλόσοφος καὶ πολιτικός».

Εἰς ἐνίσχυσιν τῶν λόγων τοῦ πατρός μου ἤρχετο καὶ ὁ πατὴρ δύο συμμαθητῶν μου, τοῦ Θεοδώρου καὶ Δημητρίου Σώτηριάδου, τῆς μεγάλης καὶ ἀρχοντικῆς αὐτῆς οἰκογενείας τῆς Ἀδριανουπό-

λεως, γνωστής κυρίως ὡς οἰκογενείας Φασουλά. Ὁ Γέρω Φασουλάς, στενός συγγενής τοῦ Καραθεοδωρή, μᾶς ἔλεγε, ὅτι πράγματι ὁ Στέφανος εἶχε πατέρα Βοσνοχωρίτην. Τὸ ἔτι δὲ σπουδαιότερον, εἶνε, ὅτι ἡ οἰκογένεια Φασουλά εἶχεν ὡς κληρονομικὴν ἰδιοκτησίαν μεγάλον λαχανόκηπον πλησίον τῆς Ἄρδας, δηλαδὴ εἰς

τὴν περιοχὴν τοῦ Βοσνοχωρίου. Θὰ εἶχεν ἀναντιρρήτως καὶ ἡ οἰκογένεια Καραθεοδωρῆ ἐκεῖ κτήματα ἰδικά της.

Ταῦτα τὰ ὀλίγα καὶ ἐλπίζω νὰ σᾶς ἱκανοποιήσουν ὅπωςδὴποτε.

Μὲ πολλὴν ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην

Ἐμέτερος πάντοτε

Κ. Γ. Κουρτίδης